

GENERACIJSKI
SUSRET
'47.

Godina: XXIV Broj: 147. Studeni 2017. / Anul: XXIV Nr.: 147 Noiembrie 2017

DVOJEZIČNO GLASILO HRVATA U RUMUNJSKOJ
PUBLICAȚIE BILINGVĂ A CROAȚILOR DIN ROMÂNIA

STR. / PAG. 5

HRVATSKA ZAJEDNICA...

STR. / PAG. 10

KRIST - KRALJ SRCA

STR. / PAG. 11

FESTIVALUL MULTICULTURAL...

GENERACIJSKI SUSRET SEDAMDESETOGODIŠNJAKA

Sljedeća emisija na hrvatskom jeziku (repriza) prikazat će se u petak 15.12.2017, u 19.30 sati. Gledajte nas!

REDAKCIJA:
COD ISSN 1841-9925

Redactor șef:
Ivan DOBRA

Redactori:
Lina TINCUL; Daniel LUCACELA; Slavica-Maria
MUSELIN; Maria GIURCHIȚA

Colaboratori:
Maria LAȚCHICI; Pr. Davor LUCACELA; Petru MILOȘ

Tehnoredactor:
Zlatko Nikola URSUL

Adresa:
Uniunea Croaților din România
327065 Carașova 22, jud. Caraș-Severin, România
Telefon: 0040-255-232255
Fax: 0040-255-232146
E-mail: zhrucr@gmail.com; hgredactia@gmail.com
Web: www.zhr-ucr.ro

UREDNIŠTVO:
ISSN KOD 1841-9925

Glavni urednik:
Ivan DOBRA

Urednici:
Lina TINKUL; Daniel LUKAČELA; Slavica-Marija
MUSELIN; Marija ĐURKIĆA

Vanjski suradnici:
Marija LACKIĆ; Vič. Davor Lukačela;
Petar Miloš

Tehnoredactor:
Zlatko Nikola URSUL

Adresa:
Zajedništvo Hrvata u Rumunjskoj
327065 Carașova 22, Caraș-Severin, România
Telefon: 0040-255-232255
Fax: 0040-255-232146
E-mail: zhrucr@gmail.com; hgredactia@gmail.com
Web: www.zhr-ucr.ro

www.zhr-ucr.ro

Sljedeća emisija na hrvatskom jeziku (repriza) prikazat će se u četvrtak 14.12.2017, u 11.00 sati (prije podne). Svaka emisija pokušava obuhvatiti ono što je značajno u povijesti i životu hrvatske manjine na rumunjskom prostoru, naše tradicije, običaje i najvažnije događaje iz karaševske zajednice. Gledajte nas!

Svakog petka s početkom od 19:10, na frekvenciji 105,6 MHz Radio Ričice, emitira se naša emisija na hrvatskom jeziku. Slušajte nas!

U OVOM BROJU DONOSIMO / ÎN ACEST NUMĂR:

GENERACIJSKO OKUPLJANJE...	STR. 3-4
HRVATSKA ZAJEDNICA S RUMUNJSKOG PROSTORA	STR. 5
KARAŠEVSKA ZAJEDNICA I PERSPEKTIVE...	STR. 6-7
KARAŠEVSKI GOVOR	STR. 8
MILJA KRAČUN	STR. 9
KRIST-KRALJ SRCA	STR. 10
FESTIVALUL MULTICULTURAL "GOGONEAȚA"	STR. 11
KAZUO ISHIGURO OVOGODIŠNJI DOBITNIK NOBELOVE NAGRADE ZA KNJIŽEVNOST	STR. 12
ALEȘII LOCALI ÎN ȘEDINȚA ORDINARĂ	STR. 13
PESCUIT DE LOSTRIȚĂ ÎN PRAG DE IARNĂ	STR. 14
"KARAŠEVSKA ZORA" LA ANIVERSAREA...	STR. 15

„KARAŠEVSKA ZORA” LA ANIVERSAREA A 30 DE ANI DE LA CONSTITUIREA AGCEA REȘIȚA

Sâmbătă, 18 noiembrie 2017, ansamblul „Karaševska Zora” a participat la aniversarea a 30 de ani de la înființarea Asociației Germane de Cultură și Educație a Adulților din Reșița.

Invitația a venit din partea președintelui Forumului Democratic al Germanilor din Caraș-Severin, domnul Erwin Josef Țigla, iar cu această ocazie au avut loc o serie de manifestări menite să marcheze momentul.

Evenimentul a cuprins un concert de promenadă cu fanfara din Caransebeș și un program cultural festiv cu participarea formațiilor diferitelor minorități naționale ale Banatului Montan. Astfel, pe scena Palatului Cultural din Reșița a urcat formația de dansuri populare croate „Karaševska Zora” din Carașova, corul „Franz Stürmer”, grupul de copii, de tineret și de adulți al ansamblului de dansuri populare „Enzian” și corul „Lyra” din Reșița.

În cadrul festivității, inițiatorul și conducătorul asociației, domnul Erwin Josef Țigla, a primit din partea Forumul Democrat al Germanilor din România cea mai înaltă distincție a organizației, și anume insigna în aur a FDGR. Aceasta i-a fost conferită de președintele FDGR, dr. Paul-Jürgen Porr, în prezența întregului consiliu director al organizației.

Formația cultural-artistică

„Karaševska Zora” (Zorile Carașovei) este continuatoarea legitimă a grupului artistic „Mladi Karaševci” (Tinerii Carașoveni), care a funcționat la Carașova până în anul 1990. La inițiativa Uniunii Croaților din România, în anul 1991, formația a trecut sub egida UCR-ului, adoptând denumirea pe care o poartă și în prezent. Repertoriul Ansamblului cuprinde dansuri reprezentative pentru minoritatea croată, iar melodiile interpretate evidențiază frumusețea folclorului și a tradițiilor specifice comunității croate din România. Formația se remarcă prin costumația cu totul deosebită a dansatorilor. Costumul bărbătesc și femeiesc este specific croaților din România din zona Carașovei,

jud. Caraș-Severin, costum cunoscut în studiile etnografice și sub denumirea de costumația populară „carașovenească”. De-a lungul anilor, Ansamblul a participat la zeci de festivaluri locale și naționale, dar și internaționale, respectiv la festivaluri din Croația și Austria, de unde s-au întors cu multe premii.

Asociația Germană de Cultură și Educație a Adulților din Reșița a fost constituită în 19 noiembrie 1987, iar în decursul anilor a organizat peste 4000 de activități pentru minoritatea germană și minoritățile conlocuitoare din România. Pe parcursul acestui an a organizat și derulat peste 300 de activități, atât în municipiul de pe Bârzava, cât și pe plan național și chiar internațional. Printre acțiunile emblematiche ale asociației se numără „Decada Culturii Germane în Banatul Montan”, „Zilele Literaturii Germane la Reșița”, „Parada Portului Popular German” sau „Copiii desenează ținutul natal”.

Maria Giurchița

PESCUIT DE LOSTRIȚĂ ÎN PRAG DE IARNĂ!

Fiindcă sezonul la salmonide este închis pentru marea majoritate a speciilor, am ales în ultimele zile o provocare mult mai mare, aceea de a încerca să pescuiesc un exemplar uriaș de lostriță.

Datorită faptului că autorizația pentru acest gen de pește mi-a ajuns mult mai târziu decât mă așteptam, undeva pe la sfârșitul lunii octombrie, am decis să-mi încerc norocul imediat, deoarece râul unde urma să pescuiesc este mai tot timpul tulbure și cu un debit peste limitele normale. Trebuia să-mi încerc norocul și pe o apă mult mai mare decât în mod obișnuit, cauzată de vremea capricioasă din ultima perioadă și de ploile care s-au poziționat de partea peștilor. Alte opțiuni nu aveam.

Într-o zi de luni am ajuns acasă de la serviciu pe la ora 14:30 și tot ce-mi trebuia pentru marea aventură era biletul de voie din partea consoartei și o doză imensă de optimism din partea pescarului. Mi-am luat bățul, deja pregătit cu câteva zile dinainte, trusa cu nălucile cele mai mari și am demarat în trombă spre râul meu. Am ajuns la locul unde urma să pescuiesc, iar ca pescar hoinar ce sunt am început să visez la marea captură încă înainte de primele lanseuri și în pofida debitului apei mult mai mare decât mi-ar fi plăcut să fie. Am început primele lanseuri cu voblere mari și scufundătoare, însă fără nici un rezultat. Am continuat pescuitul cu toată încrederea, înaintând vreo trei, patru km pe malul râului în căutarea unor locuri cu apă

mai lină. Am ajuns în cele din urmă într-un loc pe care l-am considerat destul de potrivit pentru demersul meu, cu apă relativ adâncă, și am schimbat în grabă mare oscilantele în favoarea rotativelor de dimensiuni mari, dar toate acestea au fost în zadar, curentul apei zădărnicea planurile mele pentru că era mult prea puternic pentru nălucile

pe care le foloseam. Profund dezamăgit de pasivitatea peștilor și tinând cont că începuse să se pună întunericul, m-am declarat învins de ei, poate pentru prima dată în prodigioasa-mi carieră, și am plecat spre locul unde lăsasem mașina cu gândul de a mă întoarce acasă. Pentru a-mi îneca amarul, am servit un ceai fierbinte pe care soția a avut grijă să-l pună în portbagajul mașinii înainte de a pleca în marea aventură, m-am revigorat de-a binelea și am reconsiderat instant hotărârea de a renunța la pescuit. Mi-am amintit atunci că locul unde cu doi ani în urmă am pescuit cea mai mare lostriță din cariera mea de pescar nu era de

parte și mi-am zis să mai încerc două, trei lanseuri și acolo. Zis și făcut. Am lansat și am lăsat năluca să atingă albia râului, am început recuperarea cu opriri sacadate, iar la un moment dat am avut parte de un atac ferm și foarte hotărât. Am întâmpat și lupta cu peștele meu a început. Știam că este peștele pe care l-am căutat, deoarece numai un exemplar mare putea ataca o asemenea nălucă. Peștele a căutat să intre cât mai mult în adâncimea vadului însă experiența mea și-a spus cuvântul. L-am obosit o bucată de timp după care a cedat, mult prea repede, mi s-a părut mie, eu crezând ca este vorba de un pește mult mai mare. Totuși, am avut de-a face cu un mascul destul de voi-nic, pentru care am fost nevoit să intru în apa rece ca gheața, deoarece malul apei, cu un prag de aproximativ 1,5 m și apă adâncă de 1m îl favoriza destul de mult. El era un mascul de lostriță de toată frumusețea, de 101 cm și 10,5 kg, iar eu eram cel mai fericit om din lume. Nu mai simțeam nici un pic de frig cu toate că picioarele îmi erau ude și reci ca gheața, mă conducea doar gândul de a ajunge cât mai repede la mașină unde aveam să-mi încălzesc sufletul cu încă un ceai fierbinte.

Ajuns acasă într-un târziu, am prezentat familiei marea captură, am făcut o mămăliguță cu mujdei de usturoi și am servit-o cu hălci proaspete de lostriță prăjite în untdelemn.

Petru Miloș

GENERACIJSKO OKUPLJANJE U ZGRADI ZAJEDNIŠTVA HRVATA U RUMUNJSKOJ

Generacija rođena 1947. godine okupila se u subotu 25. studenog na „obljetničkoj” večeri u zgradi Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj, na susretu punom emocija i lijepih uspomena.

Riječ je o 42 sedamdesetogodišnjaka iz karaševskih sela, od kojih 14 iz Karaševa, 2 iz Nermiđa, 11 iz Klokotiča, 7 iz Lupaka, 5 iz Vodnika, 2 iz Ravnika i jedna Karaševka iz Tirola. Najmudriji stanovnici karaševskih mjesta su se odazvali pozivu organizatora ne krijući radost i zadovoljstvo što imaju prilike družiti se i iznijeti zanimljive zgode iz životnog puta, od mladosti pa sve do naših dana.

U crkvi Marijina uznesenja u Karaševu održana je u subotu s početkom od 17,00 Sveta misa na kojoj su, uz ostale vjernike, sudjelovali i sedamdesetogodišnjaci iz karaševske zajednice. „Zahvaljujemo Bogu što vas ima i molimo

pokrenulo i održava ovaj lijep običaj s kojim se dokazuje poštovanje prema našim starima. U stvari, u duši nitko nije star ali je tijelo prolazno, zato svi zajedno moramo zahvaliti Bogu na ovim lijepim godinama”.

Nakon Svete mise u karaševskoj crkvi, u obližnjoj zgradi Zajedništva Hrvata slavljenicima je u ime organizatora uputio riječi dobrodošlice predsjednik organizacije iskazavši radost što su se u velikom broju okupili na obljetničkom susretu. Obrativši se okupljenima, Slobodan Gera je, između ostalog, naglasio značaj ovakvih susreta, pozvao mlade generacije da slijede primjer svojih prethodnika i ne napuštaju svoje kuće te čestitao sedamdesetogodišnjacima na životnim uspjesima i postignućima. Govor predsjednika Slobodana Gere prenosimo u cijelosti:

Dragi sedamdesetogodišnjaci,

Odmah na početku srdačno vas sve pozdravljam i radujem se vašem odazivu na sastanak organiziran u središnjem sjedištu Zajedništva Hrvata – sastanak namijenjen susretu generacije rođene 1947. godine. Također, s ovom prigodom pozdravljam i našeg vrijednog župnika iz Karaševa vlč. Petra Rebedžilu, koji je maloprije održao prelijepu Svetu misu, načelnika Općine Karaševo Petra Bogdana, ravnatelja Doma kulture iz Karaševa Marjana Mihajlu, predsjednika lokalne organizacije Mikolu Pauna, našeg generalnog tajnika Đurđa Jankova, kao i potpredsjednike ZHR-a Petra Lugožana i Petra Geru. Prisutnost svih vas na ovom generacijskom susretu govori puno o mostovima suradnje među institucijama našeg mjesta, koje uvijek treba graditi na iskrenim temeljima, radi sveopćeg dobra i napretka našeg društva u svim relevantnim segmentima života, od vjerskog i duhovnog, sve do mentalnog i materijalnog. Ne u zadnjem redu, pozdravljam sve članove iz rukovodstva Zajedništva i naše cijenjene zaposlenike koji su se bavili i brinuli, kao uvijek, za organiziranje ove večerašnje akcije. Lijepo je vidjeti večeras sve vas u ovakvom velikom broju, isto kao što je lijepo vidjeti neke naše sudionike u karaševskoj narodnoj nošnji.

Svevišnjeg da vam udjeli snagu kako biste mogli dostojno nositi vaš križ, jer nakon sedamdeset godina se skupi mnogo u čovjeku, i bolest, i slabost, i nemoć”, rekao je vlč. Petar Rebedžila na početku Svete mise, a zatim je naglasio: „Ne samo mi koji smo ovdje trebamo zahvaliti što vi postojite, nego i vaša djeca i vaši unuci, svi trebaju zahvaliti Bogu jer po vama oni postoje, po vama oni su djeca Božja. Zato mislimo i na vas i želimo da vam Bog da snagu da možete dostojno i nadalje davati primjer vjere i dobrote te da istovremeno poučavate mlade naraštaje, vašu djecu i unučad, da budu ono što su dobili na krštenju, djeca Božja. Čestitam i Zajedništvu Hrvata zbog toga što je

Večerašnji sastanak organiziran je za vas i namijenjen upravo vama, dragi naši sedamdesetogodišnjaci. Vjerujem da vam ovaj susret znači jako puno, možda je ovo prvi put kad je generacija Karaševaka rođenih 1947. godine okupljena na jednom mjestu. Siguran sam da su emocije i suze radosnice jače od vas i da imate si što šta za reći, a nama mlađima imate i dosta toga zanimljivog za ispričati iz vaših životnih iskustava.

Nažalost, kao hrvatska manjina živimo danas ne-lagodna vremena, nalazeći se u stalnim kušnjama privlačnosti odlaska u inozemstvo, radi boljeg života, i često se nalazimo na velikom raskrižju životnih, a često i obiteljskih puteva. Brojčano smo sve manji, a naši mladi i njihove obitelji iseljavaju se u zapadne zemlje, ostavljajući kuće poput naših starih salaševa, -same, puste i prazne. Sačuvati našu manjinu na prostoru gdje je bila čitav niz stoljeća - to je u ovim današnjim vremenima pravi izazov! Očuvati se možemo jedino uz molitvu i ako naučimo biti iskrena srca! Sačuvati nešto toliko vrijedno kao što je naš preko 700. godina star hrvatski identitet na ovim prostorima, moguće je jedino uz molitvu, kako sam prije spomenuo, uz zdrav odgoj i uz međusobno uvažavanje i poštovanje. Kul-

dostojanstva naših pradjedova, kao što i crkva to čini, i promicanjem zdravih moralnih, ljudskih i kršćanskih vrijednosti, s naglaskom činjenice da najveće bogatstvo u životu su djeca, vjera, zdravlje i obitelj te da nema ništa bez Boga!.

Dragi naši sedamdesetogodišnjaci, posebno veseli činjenica da ste se okupili iz svih naših hrvatskih karaševskih sela, iz Nermića, Karaševa, Jabalca, Ravnika, Vodnika, Lupaka i Klokotića, a prvi put i iz Tirola, i što ste izdvojili vrijeme da danas zajedno proslavimo vaš generacijski susret. Želim istovremeno naglasiti da ste nam svi podjednaki i jako dragocjeni. Zajedništvo danas ne pravi razlike i uvažava sva sela, sve ljude i sve svoje lokalne organizacije, osim one pojedince koji ne poštuju ništa, namjerno propagiraju neistine, tražeći inat, krivce, itd., u svrhu svojih osobnih interesa.

S toga, prije što vas zamolim da nam se obratite na ovoj vašoj večeri, želim u svojstvu predsjednika Zajedništva Hrvata i zastupnika u Rumunjskom parlamentu iskoristiti priliku i čestitati vam na svim životnim postignućima i uspjesima, za sve što ste činili za vaše najmilije i za našu manjinu. Znam da vam nije uvijek u životu bilo lako ali ste uvijek uspjevali prebroditi izazove i neizvjesnosti prošlih

teških vremena. Veliko vam hvala za sve! Želim vam obilje zdravlja, Božjeg mira i ispunjenje Duhom Svetim, želim da sretno starite u sredini vaših najdražih te da pređete stotinu godina!

Ugodna atmosfera, uz bogatu večeru i dobru muziku, trajala je za vrijeme cijelog druženja generacije sedamdesetogodišnjaka, a to je druženje ujedno bilo i jedno veliko hvala prisutnim osobama za rad i trud kojega su tijekom života uložili kako

bi svim nadolazećim generacijama bilo bolje, Rođeni na samom kraju prve polovice prošloga stoljeća, život ih nije mazio, već su u teškim poslijeratnim vremenima zasukali rukave i uzeli u svoje ruke svoju i sudbinu svoje obitelji. Okupili su se u Zajedništvu i ovaj put veoma uspješni i čestiti ljudi koji su nam svima podarili čvrste temelje za daljnji život i koji su nam svojim primjerom otkrili vrijednosti i istinu za koju se treba izboriti.

Ivan Dobra

tura, jezik, vjera, odgoj i, što je najvažnije, svijest jednog naroda, elementi su bez kojih se sve gasi i nestaje. I te najveće vrijednosti smo dužni svi promovirati, čuvati i braniti! Nije dovoljno samo govoriti o njima, nego ih treba njegovati i provoditi u djela, najprije u kućnom odgoju (kako se kod nas karaševski lijepo kaže: "sedam godine od doma"), a onda kroz škole i razne institucije.

U tom smislu Zajedništvo Hrvata odigrava ključnu ulogu u našoj zajednici vjernim očuvanjem

ALEȘII LOCALI ÎN ȘEDINȚĂ ORDINARĂ

Vineri, 24.11.2017, în sala de ședințe a Căminului Cultural Carașova a avut loc ședința ordinară aferentă lunii noiembrie din cadrul Consiliului Local Carașova.

Pe ordinea de zi au fost înscrise zece proiecte de hotărâre date spre validare consilierilor locali, prezentarea raportului privind activitatea asistenților personali și capitolul diverse. Ulterior, ordinea de zi a fost suplimentată cu încă un proiect de hotărâre, proiect care a vizat modificarea și completarea hotărârii consiliului local nr.78 din 09.12.2016, privind aprobarea înființării Serviciului Public de Alimentare cu Apă și Canalizare la nivelul comunei Carașova, jud.Caraș-Severin. Noul proiect de hotărâre a presupus aprobarea tarifului de valorizare a apei în vederea obținerii licenței de funcționare a serviciului mai sus amintit.

Toate cele unsprezece proiecte de hotărâre, printre care și cel privind alegerea domnului Bogdan Petru, consilier PNL, în calitate de președinte de ședință pentru următoarea perioadă de trei luni, au primit aviz favorabil din partea consilierilor locali.

La primul punct de pe ordinea de zi, consilierii locali au aprobat rectificarea bugetului Serviciului Public de Alimentare cu Apă și Canalizare al comunei Carașova pe anul 2017. Este vorba despre o reșezare a capitolelor de cheltuieli, prin diminuarea alineatelor unde s-au constatat economii de credite bugetare și suplimentarea celor deficitare, în vederea asigurării unei funcționări optime a serviciului.

Aleșii locali au aprobat, de asemenea, rectificarea bugetului comunei Carașova pe anul 2017. Rectificarea are ca scop suplimentarea veniturilor concomitent cu suplimentarea cheltuielilor și a creditelor bugetare, în vederea asigurării plăților privind unele cheltuieli curente până la finalul anului.

Un alt proiect de hotărâre aprobat a fost cel

referitor la aprobarea execuției bugetare pentru trimestrul III al anului 2017. Cheltuielile efectuate până în trimestrul al III-lea au cuprins, pe lângă lucrările de investiții, și cheltuieli de funcționare și întreținere a bunurilor aparținând comunei. Mai concret, au fost efectuate lucrări de igienizare și întreținere a domeniului public, de curățare și decolmatare a albiei râului Caraș, de întreținere a iluminatului public și plombarea gropilor de pe raza comunei.

În ședința ordinară a lunii noiembrie a fost aprobat și planul operativ de acțiune pentru sezonul de iarnă 2017-2018 în comuna Carașova. Astfel, pentru menținerea străzilor din comună în condiții corespunzătoare de circulație pe timp de iarnă, se va acționa atât cu utilajele aflate în dotarea primăriei și cu personalul existent, cât și prin contractarea de servicii externe.

În cadrul ședinței a fost aprobată alocarea sumei de 10.425 lei din bugetul local, în vederea achiziționării a trei aparate de respirat autonom, necesare Serviciului Voluntar pentru Situații de Urgență. Suma de 3.600 lei din bugetul local a fost alocată în vederea achiziționării a două camere de supraveghere necesare pentru monitorizarea și supravegherea sustragerilor ilegale de masă lemnoasă, precum și pentru urmărirea persoanelor care depozitează deșeuri în fondul forestier. La solicitarea venită din partea Parohiei Romano-Catolice Carașova, cu privire la acordarea unui sprijin financiar pentru fi-

nalizarea lucrărilor de reparații la Biserica Romano-Catolică Nermed, a fost aprobată suma de 10.000 lei, din bugetul local, în vederea finanțării parțiale a lucrărilor de reparații.

Proiectul de hotărâre privind transmiterea cu titlu gratuit a autoturismului marca Dacia Logan, cu număr de înmatriculare CS 06 MAW, din patrimoniul privat al comunei Carașova în patrimoniul Serviciului Public de Alimentare cu Apă, proiect inițiat de primarul comunei și avizat favorabil de aleșii locali, a venit ca răspuns la solicitarea venită din partea Serviciului Public de Alimentare cu Apă al comunei Carașova în legătură cu necesitatea dotării serviciului cu un autoturism pentru deplasările în teren.

Maria Giurchița

KAZUO ISHIGURO OVOGODIŠNJI DOBITNIK NOBELOVE NAGRADE ZA KNJIŽEVNOST

Kada je početkom listopada Švedska akademija objavila ime ovogodišnjeg dobitnika Nobelove nagrade za književnost bilo je prilično iznenađenje za književnu scenu.

No, za ovogodišnjeg nobelovca, britanskog pisca Kazuo Ishiguro, podrijetlom iz Japana, Švedska je akademija obrazložila da je riječ o autoru koji u svojim "romanima velike emocionalne snage razotkriva praznine u našem prividnom osjećaju povezanosti sa svijetom."

Kazuo Ishiguro, rođen je godine 1954. u Nagasakiju (Japan), ali od svoje pete godine živi u Velikoj Britaniji, kada su se njegovi roditelji 1960. godine doselili u Englesku. Diplomirao je na Sveučilištu Kentu 1978.

SURSA: www.mvinfo.hr

godine. Veliki ljubitelj glazbe Boba Dylana (prošlogodišnjeg dobitnika Nobelove nagrade za književnost) i Leonarda Cohena, u mladosti je počeo pisati pjesme pod utjecajem njihovih tekstova. Ipak umjesto glazbene karijere odabrao je spisateljsku i postao jedan od najpoznatijih suvremenih proznih pisaca engleskog govornog područja, romanopisac, pisac kratkih priča, scenarist, kolumnist i pjesnik. U tridesetak godina napisao je osam knjiga proze koje su prevedene na četrdeset svjetskih jezika.

Pročitavši naslov romana Na kraju dana (The Remains of the day) koji je godine 1989.

dobio nagradu Booker, i prema kojem je James Ivory 1993. godine snimio istoimeni slavni film sa slavnim glumcima Emmom Thompson i Anthonyjem Hopkinsom u glavnim ulogama, postao mi je jasniji izbor Švedske akademije. Smatram prikladnim ukratko podsjetiti naše čitatelje da se radnja ovog romana odvija za vrijeme Drugog svjetskog rata. Na imanju britanskog lorda Darlingtona (J. Fox) radi batler James Stevens (A. Hopkins) koji besprije korono radi svoj posao. Stevens ponekad izgleda kao savršeni kip, odan je svojoj dužnosti i svom poslodavcu, nikad ne pokazuje svoje osjećaje i ne izražava svoje osobno mišljenje. Batler Stevens, kojeg je maestralno glumio Anthony Hopkins, oličenje je savršeno obavljenog posla da nam se čini da on i nema ljudske slabosti. Kada se njegov stari otac (P. Vaughn) razboli i s mjesta poslužitelja biva premješten na mjesto čistača, Stevens ne pokazuje suosjećanje prema svome starome ocu koji novi posao, nakon desetljeća časnog služenja, smatra poniženjem. Jedina osoba na imanju koja u Stevensu prepoznaje vidi da je i on ljudsko biće jest nova domaćica, Miss Kenton (glumica Emma Thompson), koja svoj posao radi skoro jednako besprije korno kao i Stevens, no ona za razliku od Stevensa ne zaboravlja da je ljudsko biće koje ima osjećaje. Priču o životu na imanju lorda Darlingtona, za koji Miss Kenton kaže da su bile najljepše godine njezina života, čitamo u romanu, odnosno gledamo ekranizaciju, kao njezino prisjećanje na prošlost, mnogo godina nakon što se udala i otišla s imanja,

odustajući od ljubavi koja nije bila moguća. Tek kada ode u mirovinu, batler James Stevens zapitaće se je li dužnost (odnosno njegov posao s kojim se on toliko poistovjetio) zaista bila svrha njegovog života.

Film Na kraju dana bio je nominiran za Oscara za sve glavne kategorije (najbolji film, scenarij, režija, glavna muška i glavna ženska uloga, scenografija, kostimi i glazba). Londonski kritičari proglasili su Ivoryja redateljem godine, a A. Hopkinsa glumcem godine, koji je za tu ulogu osvojio još osam nagrada.

Ishiguruov roman Nikada me ne ostavlja iz 2005. godine književni kritičari časopisa Time uvrstili su među stotinu najboljih romana na engleskom jeziku svih vremena (filmska ekranizacija, Mark Romanek, 2010.) Njegov posljednji roman "The Buried Giant" objavljen je 2015. godine.

Osobno mislim da je uloga koju je A. Hopkins odigrao u ekranizaciji Ishigurovog spomenutog romana Na kraju dana, njegova najbolja uloga i stoga preporučam našim čitateljima da ako i ne pročitaju roman onda da barem pogledaju film. Jer roman je jednako savršen kao i njegov glavni lik tako da, pa makar i samo za ovaj roman, njegov je pisac itekako zaslužio najprestižniju književnu nagradu.

Maria Lațchici

HRVATSKA ZAJEDNICA S RUMUNJSKOG PROSTORA

Najveća skupina Hrvata u Rumunjskoj živi na jugo-zapadnoj strani države, nedaleko od Ričice, glavnog grada Karaš-severinske županije i broji otprilike 5.600 stanovnika koji se nazivaju skupnim imenom Karaševci.

Ova najbrojnija naseobina Hrvata u Rumunjskoj grupirana je u dvije općine jedne blizu druge, a sva su mjesta mnogo nalik jedno drugome: u karaševskoj općini, sa selima Karaševo, glavno mjesto Hrvata u Rumunjskoj, Nermiđ i Jabalče te u lupačkoj općini, sa selima Lupak, Ravnik, Vodnik i Klokotič.

Osim zajednice karaševskih Hrvata u Karaš-severinskoj županiji, u Rumunjskoj postoje još dvije malene zajednice u tamiškoj županiji. Riječ je o Hrvatima iz Keče, smještenih na zapadnoj strani Temišvara, na samoj granici sa Srbijom te o Hrvatima iz Rekaša, nazvani još i Šokcima, smještenih na istočnoj strani Temišvara. O Hrvatima iz Keče se pouzdano zna da su došli iz Turopolja 1801. godine i da govore kajkavskim narječjem. Početkom 20. stoljeća bilo je otprilike 300. Hrvata u Keči. Imali su već tada školu na svom jeziku i „Gazdačko društvo“, gdje su se redovno sastajali na čitanje novina, na dogovore, na zabave ali i tamburaški zbor koji je izvodio hrvatske komade na tamburicama i bio zadužen za ugodno i veselo raspoloženje. Većinom su bili plemićkog roda, fini, otmjeni ljudi. Međutim, takva idilična slika ne postoji više u Keči jer je u naše vrijeme broj stanovnika hrvatskog porijekla opao na otprilike 30 stanovnika i, osim nekoliko staraca, u Keči danas više nitko ne koristi hrvatski jezik.

Kada je pak riječ o Hrvatima u Rekašu, vjeruje se da su porijeklom Dalmatinci odakle su došli u ovo mjesto bježeći pred Turcima. Izvjesno je da su Hrvati u Rekašu bili već u 17. stoljeću. Ukoliko je u prvoj polovici prošloga stoljeća bilo u Rekašu otprilike 730 Hrvata, danas imamo u tom mjestu otprilike 250 stanovnika hrvatskog porijekla, koji žive zajedno s Mađarima, Nijemcima, Rumunjima.

Vrativši se karaševskoj zajednici, moramo odmah naglasiti kako je ona opstala šest, sedam stoljeća u ovom lijepom kraju Rumunjske (ne postoje pisani

dokumenti koji bi svjedočili o točkoj godini dolaska u ova mjesta), opstala je uz svoju vjeru, svoj identitet te sačuvala svoj jezik i prastare običaje unatoč teškim i nepovoljnim vremenskim prilikama, sukobima i ratovima, u vremenima kad su se neke hrvatske zajednice u potpunosti integrirale u nove sredine, a druge nestale. Kako sam prije spomenuo, ni lingvisti, ni povjesničari nisu mogli rasvijetliti postojbinu i razdoblje kada su Karaševci došli u Banat, a informacije, dobrim dijelom posredne, dopuštale su niz hipoteza. Diskutabilna lingvistička svjedočenja i posredne dokumentarne zabilješke sačinjavale su poteškoće pri pronalaženju porijekla Karaševaka te se ne mogu odrediti valjani zaključci na osnovi nekih tvrdnji tipa otprilike, aproksimativno, cirka itd.

Crkva i franjevački misionari su imali ključnu ulogu u višestoljetnom očuvanju svega onoga što formira identitet Hrvata s ovih prostora. Mise su se

u karaševskim selima održavale na maternjem jeziku, kao i u većini katoličkih crkava i ne postoji uvjerljiva prilika za ulogu crkve u očuvanju vjere i maternjeg jezika od prisustvovanja na svečanoj misi, kada svi vjernici odgovaraju zajedno i pjevaju na vlastitom jeziku. U prošlosti je gotovo svaki Karaševak imao kuću u selu i salaš u planinama, gdje je držao stado, jer je glavno zanimanje bilo stočarstvo i donekle voćarstvo. Oduvijek su naši ljudi bili poznati kao pobožni, radišni i veoma prijazni, koji su imali dosta djece.

Ivan Dobra

KARAŠEVSKA ZAJEDNICA I PERSPEKTIVE ZA OPSTANAK NA OVOM PROSTORU

Kada je riječ o karaševskoj zajednici iz Rumunjske smatram da je upravo geografska kompaktnost karaševskih sela još jedan od faktora koji je pridonio višestoljetnom očuvanju hrvatskog življa na rumunjskom prostoru. Karaševci smješteni u dolini rijeke Karaša su shvaćali ova mjesta kao permisivni i sekurizirajući prostor u odnosu na njihove lingvističke, vjerske i etničke osobine i nisu osjećali ovdje da im je u opasnosti narodnost, jezik i vjera. Polaganje sela jednih naspram drugih sačinjava kompaktnu ariju, između njih ne egzistiravši rumunjska naselja, a udaljenost do Domana, Ričice i drugih rumunjskih mjesta prilično je velika. Budući da su kompaktni u svim selima, utjecaj rumunjskog jezika i susjednih banatskih govora vršio se tek slučajno, izvana, jedino pri izlasku iz slavenske lingvističke sredine, a ne svakodnevno, iz unutrašnjosti seoske zajednice i nije mogao bitno oslabiti karaševski govor. Više od toga, umjesto da budu asimilirani,

Karaševci su asimilirali i katolicizirali Rumunje koji su slučajno došli u njihovu

sredinu, ali ne samo. Svojevremeno su se rumunjski mladići iz Domana i Cuptoarea bez predrasuda vjenčali kod katolika zbog nesporazumima s pravoslavnim svećenikom iz njihovog sela.

Govoriti o tradicijskoj kulturi u suvremenom svijetu moglo bi naoko značiti da se nalaziš na periferiji društva, da promoviraš zastarjele stvari ili pak da previše gledaš u prošlost. Međutim, karaševski Hrvati su i dan danas željni gajiti i čuvati stoljetne veze s maticom, čuvati materinski jezik, običaje, tradicionalnu

nošnju i, ono što je od jako velike važnosti, da štitimo i ga-

jimo naše etničko biće. Čuvati i odgajati naše etničko biće sumus je naših običaja. Nije bilo oduvijek lako i jednostavno, sakrivali smo u kamenim grotama ovih predjela naša vjerska znamenja i nismo u bogatoj prošlosti ostavili zaboravu ono što je naše, ono s čime su nas vjekovima nadarili naši preci. I naša materijalna dobra trudimo se okovati u zlatne okove ne zaborava, zato je u Karaševu dovršena u ovoj godini izgradnja Središnjeg muzeja Hrvata u Rumunjskoj.

Ono što smatram veoma važnim istaknuti s ovom prilikom jest činjenica da i Rumunjska kao država jamči prava svih nacionalnih manjina i poznata je kao multikulturalni i multietnički prostor. Multikulturalnost je stvarnost Rumunjske i pretpostavlja priznanje pluralizma i kulturne raznolikosti, odnosno priznanje kulturnog identiteta bilo koje

FESTIVALUL MULTICULTURAL „GOGONEAȚĂ”

Pe 22 noiembrie 2017, preșcolarii de la Grădinița nr. 1 și nr. 2 din Carașova au participat la prima ediție a Festivalului „Gogoneață”, desfășurat la Sala Lira a Liceului de Arte „Sabin Păuța” din Reșița.

Festivalul Multicultural „Gogoneață” este un proiect care vizează organizarea și desfășurarea unui festival multicultural destinat copiilor preșcolari și cadrelor didactice care aparțin diferitelor grupuri etnice din județul Caraș-Severin, care au astfel ocazia să prezinte publicului din municipiul Reșița, prin intermediul unui spectacol, diferite aspecte din cultura și tradiția comunității de care aparțin.

Preșcolarii Grădiniței P.N. nr.2 Carașova

Peste 180 de copii au urcat pe scenă, iar cele 100 de lucrări expuse și aproape 40 de momente artistice au dat dovada talentului micuților preșcolari. Tot în cadrul festivalului a fost editat și tipărit un număr al revistei „Gogoneață”, revistă dedicată copiilor preșcolari, cadrelor didactice, dar și părinților. În revistă au fost publicate povești pentru copii, fișe de lucru, precum și momente din activitățile copiilor. Fiecare participant la festival a primit un exemplar al revistei.

Festivalul a cuprins o expoziție artistico-plastică și un spectacol, prin intermediul cărora copiii și cadrele didactice au avut ocazia să prezinte publicului reșițean aspecte din viața comunităților din care provin. Festivalul a reunit în orașul de pe Bârzava preșcolari din Carașova, Oravița, Bocșa și Reșița, care au încântat publicul prezent cu poezii în grai, poezii în limbi străine, cântece populare, cântece în limbi străine precum și diferite dansuri și tradiții specifice minorităților prezente la eveniment.

Costumați în straie populare, pe care le-au purtat cu mândrie, preșcolarii din Carașova au participat cu două momente artistice în cadrul festivalului. Cum ne aflăm în preajma sărbătorilor de iarnă, Grădinița P.N. nr.2 Carașova a participat cu grupul

„Vesela djeca – Copiii veseli”, coordonați de domna educatoare Ghera Ana-Sabina, care au prezentat obiceiuri de Crăciun specifice comunității croate din care provin, și anume, mersul cu betleemul. Micii protagoniști au avut cu ei un mic betleem, o căsuță în miniatură în care sunt puse iconițe sau statuete care îi reprezintă pe Fecioara Maria, Pruncul Isus, Iosif, cei trei Magii și animalele care au fost lângă Isus în momentul nașterii. Micuții, cu vârste cuprinse între 3 și 4 ani, au interpretat două cântece cu conținut religios, și anume „Dobro večer” și „Svim na zemlji”, cântece cântate în ziua de Ajun, și care vestesc nașterea Pruncului Isus în Betleem. În satele carașovenești doar copiii merg la colindat, ducând din casă în casă vestea cea bună a nașterii Domnului. Colindătorii sunt răsplătiți de gazde pentru munca depusă în a-și aranja betleemul și a cânta cât mai frumos, cu nuci, mere, dulciuri sau bani. De această dată, micuții au fost răsplătiți cu aplauzele celor prezenți la eveniment.

Grădinița P.N. nr.1 Carașova s-a prezentat pe scenă cu un cântec de Bobotează, interpretat de către grupul „Zbor malih leptira – Zborul micilor fluturași”, sub atenta supraveghere a doamnei învățătoare Bălean Diana.

Preșcolarii Grădiniței P.N. nr.1 Carașova

Pe lângă binemeritatele aplauze, fiecare participant a primit diplomă de participare și trofeul festivalului „Gogoneață”.

Festivalul Multicultural „Gogoneață” a fost organizat de către Grădinița cu Program Prelungit „Floarea-Soarelui” din Reșița și a fost cofinanțat de Consiliul Județean Caraș-Severin și Asociația Comitetului de Părinți Floarea-Soarelui Reșița. Transportul micuților, al cadrelor didactice și al părinților care i-au însoțit a fost asigurat de Uniunea Croaților din România.

Maria Giurchița

KRIST - KRALJ SRCA

Papa Pio XI. uveo je 1925. godine svetkovinu Krista Kralja.

Ta se svetkovina slavi na posljednju nedjelju Crkvene godine, a već iduće nedjelje započinje vrijeme Došašća i novi ciklus, nove Crkvene godine.

Krist, Kralj? Bilo je i prošlo je vrijeme moćnih monarhija. Za što treba slika Krista kao kralja? Nije li ta slika već dugo nadmašena? Je li Isus Krist veličanstven? Kako to da on stoji pred Pilatom, upraviteljem najmoćnijeg vladara tadašnjega svijeta, rimskoga cara: kao zarobljenik, bespomoćnik? Treba li on biti kralj?

Pilat ga pita, ne podrugljivo, nego pošteno: "Ti li si židovski kralj? Pilat je puno toga saznao o njemu od židovskog naroda koji je čekao na obećanog kralja, na Mesiju koji ga je trebao osloboditi. I znao je kakav politički eksploziv sadrži ta nada.

Isus je odgovorio Pilatu s protupitanjem: "Govoriš li ti to sam od sebe ili ti to drugi rekoše o meni? Neočekivano i mi sami stojimo pred Isusom, on i nama postavlja to pitanje: Želiš li stvarno sam znati, jesam li ja kralj? Ili samo ponavljaš govorkanja i priče koje o meni kruže? Pilat je zbog toga potpuno direktnog, osobnog pitanja prestrašen. On ga odbija: to se pitanje mene ne tiče! A ipak ga je pokrenulo. I pratit će ga cijeli život, loša saviest će ga mučiti: tada sam jednoga u Jeruzalemu osudio na smrt iako sam znao da je nevin. To pitanje postavlja Isus meni. Nisam tvoj dušmanin, tvoj diktator, nego kralj! Odbijaš li to pitanje? Ili kažeš da?

Dar je Duha u nama ako imamo ljubavi da smo mi njegovo kraljevstvo. Njegovo kraljevstvo neće biti opisano na zemljopisnoj karti. Njegovo kraljevstvo su ljudi, koje je on zarazio svojom istinom, kojima on daruje unutarnji okus za druge, u kojima Bog započinje životnu praksu ozdravljajuće budućnosti s ljudima. Isus je kralj bez države i bez vojnika, ali on nije kralj bez ljudi. To nisu ljudi koje je on sebi podložio, nego ljudi kojima je on vratio njihovo kraljevsko dostojanstvo i koje je on dobio kao prijatelje.

Što će se brojiti na dan ulazka pred kralja? Jednom će stvarno biti ozbiljno. Jednom svi mi moramo položiti račun. Jednom dolazi dan obračuna. Dramatična financijska kriza koja potresa cijeli svijet, razočaravajuće nam pokazuje da za sve jednom

dolazi dan. Kuće od karata ne mogu trajno izdržati. Sruše se. Isto tako i sve druge špekulacije.

Ali ne radi se o tome na sudnjem danu. Ono što se na konačnom sudu broji nešto je drugo nego što se broji u svijetu. Tu se više ne radi o privrednom uspjehu ili neuspjehu, niti o političkoj moći, niti o društvenom priznanju. Da, što osobito iznenađuje, ne radi se ni o religioznim djelima, ni o pobožnosti, ni o crkvenoj korektnosti.

Isusov govor o Božjem sudu na kraju vremena pozna samo jednu mjeru za to o čemu se konačno radi, jednu jedinu koja odlučuje o nebu i paklu, o blaženstvu ili sudu: "Što god učiniste jednomu od ove moje najmanje braće, meni učiniste!"

Samo jedno se broji: Jesmo li vidjeli nevolju bližnjega ili ne? Jesmo li je ublažili ili ne? Jesmo li skromno i jednostavno pomogli ili ne? Na sudnjem danu neće se pitati o religiji, ni o rasi, bogatstvu ili slavi. Broji se jedino i samo ono što smo učinili siromasima.

Ova Isusova poruka ipak je iznenađujuća. Jesu li se pobožni uzalud mučili da žive pobožan život? Znači li to da je jedan zao grešnik koji je učinio dobro siromasima već spreman za nebo? Hoće li najveći registar grešnika kod suda Božjega biti izbrisan, ako su dali jesti gladnima, krov strancima?

Isus točno to kaže. I on to obrazlaže: Ovi siromasi, gladni i žedni, stranci i goli, bolesni i zatvoreni, svi su oni "moja braća", kaže Isus. I to što je njima dobrog učinjeno, to je meni učinjeno. Isus, brat svih nevoljnika! Tko njih prezire, prezire Isusa. Tko njima pomaže, susreće Isusa.

Ove Isusove riječi revolucionirale su svijet. One su jednostavnu ljubav prema bližnjemu uzdignu na najvišu mjeru. Po njima ćemo jednom biti mjereni. Odluka pada već danas. Tamo gdje susrećemo brata, sestru u nevolji.

Dr. theol. Davor Lucacela

manjine. Posebni naglasak se stavlja na međusobnom priznanju vrijednosti, na dijalog i suradnju raznih postojećih kultura, na međukulturalno društvo u kojemu etnije interakcioniraju. Rumunjska država izdvaja no-

turnih, jezičkih ili vjerskih komponenti karaševskog življa, Zajedništvo ulaže velike fondove i za konstrukciju raznih znamenja koji već sada jesu opća dobra mjesta na kojemu su smješteni. Primjerice, u samom centru Karaševa izgrađeno je Središnje

vac iz Proračuna za financiranje svih reprezentativnih udruga nacionalnih manjina, pa tako i za Zajedništvo Hrvata u Rumunjskoj, kao krovnoj organizaciji hrvatske manjine. Zajedništvo Hrvata već 26. godina djeluje kao glavni promicatelj kulture karaševskih i tamiških Hrvata u svim svojim manifestirajućim oblicima. Tijekom vremena, krovna organizacija Hrvata u Rumunjskoj priredila je čitav niz manifestacija koje su reflektirale socio-kulturnu raznolikost s kojom manjinske etnije nadahnjuju i nadopunjuju rumunjsku kulturu i tradicije.

Uz podržavanje kul-

Sjedište organizacije, zgrada u kojoj ima preko dvadeset zaposlenih. U neposrednoj blizini zgrade podignuta je scena na otvorenom, gdje se organiziraju razni folklorni festivali i nastupaju mnogobrojna kulturna društva iz Rumunjske i Hrvatske. Ove godine je u Karaševu dovršena zgrada Etnografskog muzeja Hrvata u Rumunjskoj, gdje će biti sačuvano sve ono što je vrijedno i reprezentativno u višestoljetnoj povijesti hrvatske manjine na rumunjskom prostoru i isto je ove godine Dvojezična hrvatsko – rumunjska gimnazija u Karaševu proslavila 20. obljetnicu od svoga osnivanja.

Međutim, iako su škole na hrvatskom jeziku, župe u karaševskim

mjestima, izgrađene institucije i ljudi svjesni svog porijekla upravo čimbenici koji osiguravaju karaševskoj zajednici svjetlu perspektivu na rumunjskom prostoru, mi se danas nalazimo u krucijalnom trenutku i suočeni smo s problemima koji neminovno donosi ovo novo vrijeme i ovaj novi način života. Ono što se danas može prepoznati kao zabrinjavajući problem koji brutalno napada našu ionako malenu zajednicu, a to je inače problem ne samo hrvatske zajednice nego i cijele Rumunjske, je migracija prema zapadnim državama, prije svega u Austriju, zbog gospodarskih razloga, zbog boljeg života i jednostavno zbog nedostatka posla u svojim mjestima. Prirodni prirast populacije Karaševa i ostalih hrvatskih mjesta u Rumunjskoj zadnjih je godina negativan i u najmanju ruku zabrinjavajući, a to je posljedica migracije mladih ljudi u druge zemlje Europske unije. Shodno popisima stanovništva, Karaševo je u zadnja dva desetljeća izgubilo prilično isti broj stanovništva kao u čitavom 20. stoljeću, a negativni trend sve većeg broja umrlih u odnosu na broj rođenih nastavlja se iz godine u godinu nezaustavljivim tempom.

Ivan Dobra

KARAŠEVSKI GOVOR

Ako pitaš nekog Karaševka kojim jezikom govori, nedvojbeno će ti odgovoriti da je to karaševski.

Karaševski je matični jezik Hrvata koji žive u općinama Karaševo i Lupak u Rumunjskoj. Ovaj govor, s kojim se još uvijek služi otprilike šest tisuća ljudi, jedan je od najstarijih južnoslavenskih govora.

Na području bivše Jugoslavije postoje tri narječja: štokavski, kajkavski i čakavski. Štokavsko narječje temelj je jezicima Hrvata, Srba, Bošnjaka i Crnogoraca, dok kajkavski i čakavski govore samo Hrvati. Svojim konkretnim jezičnim sustavom, karaševski se razlikuje i od hrvatskog ali i od srpskog standardnog jezika. U jednostavnim crtama o standardnom jeziku mora se znati da je službeni jezik jednog naroda i da se mora učiti u školama. On, za razliku od narodnog jezika, ima jezični standard ili jasno određenu normu, a ona je kodificirana rječnikom, gramatikom i pravopisom.

Karaševski jezik nije standardiziran, nema svoju normiranu gramatiku, nema rječnika ni pravopisa i, zapravo, nije ni jedinstven. Svako karaševsko selo (tamo gdje se još uvijek karaševski govori po ulicama...) razvilo je svoj specifični govor, mada su jezične razlike do te mjere neznatne da je kvocijent međusobne razumljivosti u usmenoj komunikaciji govornika iz karaševskih mjesta najviši moguć. Ali zato će razlike biti uočljivije u pismu, a jezična norma, ukoliko bi postojala, određivala bi pravilnost u izgovoru i pisanju.

Danas, međutim, ne postavlja se pitanje normiranja karaševskog jezika, jer u školama karaševskih naselja uči se već hrvatski standardni jezik. Više je zanimljivo (i važno u istoj mjeri!) odrediti stupanj srodnosti karaševskog govora s ostalim južnoslavenskim govorima.

Uglavnom, karaševski jezik proučavali su srpski, bugarski i rumunjski lingvisti, a daleko manje su imali prilike na terenu „osjetiti“ ga hrvatski jezikoslovci. Sukladno svojim interesima, svatko od tih istraživača pokušavao je odrediti i nacionalnu pripadnost Karaševaka, oslanjajući se i na zajedničkim crtama te izvjesnom broju specifičnih osobina što ih ovi dijele s ostalim balkanskim narodima. Te su pri-

like dozvolile pojedinim istraživačima da ih smatraju Bugarima, Srbima, Česima, ili potomcima srednjovjekovnih Slavena koji su naselili Dakiju. Postoje i mišljenja prema kojima Karaševci nisu čisto slavenskog porijekla, već da su čudesni proizvod slavensko-rumunjske smjese s albanskom penetracijom.

Iako ne pripada srpskom ekavskom jezičnom arealu, u novije vrijeme, pod utjecajem srpskih jezikoslovaca, uvriježilo se uvjerenje da karaševski govor pripada staroštokavskoj ekavskoj ili prizrensko-timočkoj dijalekatskoj grupi kojim se govori u Srbiji, na prostoru od Prizrena na jugu do rijeke Timok na sjeveru. Ovaj dijalekt (nazvan i torlački dijalekt) karakterističan je po velikoj sličnosti sa staroslavenskim, odnosno protoslavenskim jezikom glede glasova, jer je zadržao veliki dio glasova koje su u drugim dijalektima izgubljene.

Smatra se, također, da se u Rumunjskoj razvio najrazličitiji govor tog tipa. Ovdje su Hrvati Karaševci razvili mješavinu torlačkih, bugarskih, rumunjskih, štokavskih i kajkavskih govora. To je najarhaičniji štokavski dijalekt, koji se rano izdvojio iz torlačke matice i sačuvao mnoge stare crte: deklinaciju, ali i izvorni glas jat, a najveću srodnost karaševski govor ima s govorom Srba iz Svinice, naselje u županiji Mehedinți, u Rumunjskoj.

Ipak, prosječni karaševski govornik teško ili skoro nikako neće razumjeti izvorne govornike ostalih torlačkih dijalekata, unatoč proglašenoj „srodnosti“ s tim govorima. Više od toga, nikad karaševski govornici nisu svoj jezik nazivali srpskim niti su osjetili neku srodnost s bilo kojim od torlačkih govora.

Mišljenja o karaševskom govoru bila su tijekom vremena mnoga i šarolika, a još više su se nizali, kao što smo vidjeli, zaključci o porijeklu Karaševaka. No, uvjeren sam, ni ubuduće neće se stići do stručnog konsenzusa u tom pogledu.

Što se pak samih Karaševaka tiče, unatoč svim oprečnim stajalištima istraživača, oni sebe i dalje nazivaju Hrvatima. A iz ovog proizlazi samo jedan logičan zaključak: karaševski jezik je hrvatski!

Daniel Lucacela

MILJA KRAČUN

Ljetos smo, u Grančici br. 143, objavili članak o dvojici ponajboljih harmonikaša s karaševskih prostora. Ispričavali smo vam tada kako su u njihovoj mladosti, Petar Paletić i Petar Birta, naučili svirati harmoniku, kako su individualno nastupali po raznim školskim natjecanjima i poslije zajedno osnovali glazbenu formaciju. Kroz vrijeme dvojici harmonikaša pridruživali su se razni instrumentisti i pjevači koji su svojim umijećem pridonijeli slavu klockotičkom bendu i učvrstili mu vodeći položaj na zabavno folklornoj sceni, ne samo karaševskog areala, već i daleko van njega.

Jedan od poznatih pjevača ovoga benda je Milja Kračun iz Lupaka, poznat Karaševcima i po svom obiteljskom nadimku „Miljača“. Za razliku od veterana Paletića i Birta koji se danas više bave podučavanjem mladih instrumentista, Kračun i danas čvrsto drži užeta svoje solo pjevačke karijere. S njim smo imali priliku razgovarati u studenome mjesecu, povodom akcije „Proslava sedamdesetogodišnjaka“, koju je u svome sjedištu u Karaševu organiziralo Zajedništvo Hrvata u Rumunjskoj. Ovdje ga dotična organizacija svake godine (bez izuzetaka!) poziva da proslavljenicima otpjeva, onako kako on najbolje zna, sve one stare dobre pjesme koje su se nekoć znale pjevati po svadbama ili raznim drugim veseljima.

Kad ste otkrili će imate dar za popivanje?

Sam bil šesti ili sedmi razred kad su došli neki iz Timišvara kod nas u škulu u Lupak da čine neku preselekciju s dicami koji znaju da popivaju. Tad su videli će umem da popevam i su me pitali: „Laš da ideš s nami u Timišvar?“. Ja sam tel jako da idem, nena moj pak me tiral da pođem, ali mama je počela da vrišti...i sam se manul pagubaš. U desetim razredu je bila neka svadba u Lupaku. Tad nesu bile stacije kakon sad, se popivalo sve na ladno. Ja sam znal neke tri popevke i sam si rekal „Ajda i ja malko da popevam!“. Sam se bojal, mi bilo stra, ali sam isteril

nekako do na kraj. Tad me prvi put čul Milja Paletić, šef od formacije iz Klockotiča, i me vikal priko dve nidelje da popevam na svadbi u Klockotiču, kod nekog Bece. Ja sam mu rekal će bi da dođem ali ne znam toliko popevke. „Ništa, samo ti nauči po neku, pa lamo da se snađemo!“ – mi rekal, i ja sam se bil metnul onda da naučim druge neke dvadeset i pet popevke i tako sam prvi put popival s Paletićam u Klockotiču. Na dve nidelje je došla i neka kapara u Karaševu, kod Bajke, starog birtaša. Sam većem bil znal neke pedeset popevke i smo popivali tamo kod človeka doma, pod šuprom. Kad da izlezemo nadvor iz doma kako da se igra stari danac, a on, narod i svet, propast! Su se skupili da vide koj popeva. Nesu znali otkuda sam, su misili će je došal neki iz Srbije. Milja Paletić me brcnul tad odostraga, će vedel će sidim uplašen, i mi rekal: „Ajda, Miljačo, ne boj se, lamo da izlezemo mi iz ovoga!“. I tako sidan, tako sutra, su prošle 35 godine od kad smo zajedno popivali u istoj formaciji.

Pamtite li koji su bili tad u formaciji?

Pamtim jako dobri: Milja Paletić i Petar Birta (Mikul) na akordeonu, Rista s bronkom, Kornja iz Amerike na orgi i ja. Posi je kupil bajca Đuređ Čoklta staciju FBT i smo išli u sve zone države da popevamo. Najviše smo išli tudi po karaševski seli, ali smo bili i u zoni Timiš i u Olteniji, u Craiovi, u Vânu Mare, u Strehaji, i u Prunișoru. Čak i u Moldovi smo popivali u nekom selu Toflea, pored Galația.

Sad najviše popevam u zoni Karansebeša, tamo su me celo vreme jako lepo primnuli, a i meni leže na srcu ti luđe otuda.

Najdrago mi je sad u ovo večer u Karaševu. Sad mi je osma godina od kad sam vikan ovde i nikad nesam se osećal tako dobro kako ovu večer i niti nesam mogal da zamislim će može da izlezne ovako lepo bez stacije, na ladno. Atmosfera je bila strašna!

Svaka čast organizatoru!

Daniel Lucacela